

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK
HR - 31000 OSIJEK, Europska avenija 24
tel. **385(031)211-218, fax **385(031) 211-218
OIB: 46627536930
IBAN: HR6723400091110548337
e-mail: gisko@gskos.hr
WWW: www.gskos.unios.hr

Služba nabave

Smjernice za nabavu

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek (GISKO), prema broju stanovnika područja grada Osijeka 114.616¹, svrstava u narodne knjižnice **I. tipa** odnosno narodna knjižnica koja pokriva područje s preko 100.000 stanovnika. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek županijska je matična narodna knjižnica te je zadužena za koordinaciju knjižnične djelatnosti u županiji. Županijska narodna knjižnica razvija županijski knjižnični sustav, potiče suradnju knjižnica na svom području, usklađuje djelovanje prema smjernicama razvoja nacionalnog informacijskog sustava knjižnica Hrvatske neposredno surađujući s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom i drugim ustanovama kojima je cilj unapređenje knjižnične djelatnosti u Hrvatskoj.

Knjižnična građa

Knjižničnu građu narodne knjižnice, u skladu s člankom 7. Zakona o knjižnicama, čini svaki jezični, slikovni ili zvučni dokument na lako prenosivom materijalu ili elektronički čitljivom obliku informacijskoga, umjetničkog, znanstvenog ili stručnog sadržaja, proizveden u više primjeraka i namijenjen javnosti, kao i rukopisi, a što sve knjižnica drži u svojem knjižničnom fondu i stavlja na raspolaganje korisnicima.²

Knjižničnom građom narodne knjižnice smatraju se i igre, igračke i sl. ako su dio knjižničnog fonda. Osim posebnih zbirki stare građe, cjelokupni fond knjižnične građe mora biti aktualan, u njemu moraju biti zastupljena sva područja ljudskog znanja i stvaralaštva kako bi se zadovoljile potrebe korisnika svih dobi odnosno različitosti njihovih obrazovnih i kulturnih razina.

Knjižnični fond narodne knjižnice I. tipa treba sadržavati:

1. **1,5 knjigu po stanovniku** ($114.616 \times 1,5 = 171.924$ sv. knjiga)
2. multimedijaska građa organizirana je kao zasebna zbirka s **najmanje 500 jedinica AV i elektroničke građe**
3. u svom knjižnom fondu ima zbirku igračaka s **početnim brojem od 500 jedinica**

Nabava knjiga i druge knjižnične građe

Narodna knjižnica mora imati pisani godišnji, srednjoročni i dugoročni plan nabave na temelju kojega se određuje vrsta i količina knjižnične građe koja se nabavlja. Plan nabave mora sadržavati opća načela, kriterije odabira, kriterije za pročišćavanje i kriterije za vrednovanje fonda. Prosječni je standard prinove knjiga u tekućoj godini (kupovinom, obveznim primjerkom, darovima, zamjenom i

---

¹ Županija u brojkama 2008. URL: <http://www.obz.hr/hr/pdf/zub%202008.pdf> (2010-02-07)

² Ibid.

otkupom) najmanje 200 knjiga na 1.000 stanovnika, za medioteku najmanje 10 jedinica na 1.000 stanovnika, a za igrotuku najmanje dvije igračke za svako upisano dijete.³

Poslanje i misija

Poslanje Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek temelji se na nastojanjima da se stručno usavršenim uslugama potiče znanstveno usavršavanje i napredak, uporaba knjižničnih službi i usluga te osobni, ali i akademski razvoj građana te njihovo usavršavanje.

Misija je Knjižnice osiguravanje dostupnosti svih vrsta informacija, u bilo kojem obliku, najširem krugu stvarnih i potencijalnih korisnika izgradnjom i održavanjem vlastitih zbirki knjižnične građe, kao i osiguravanjem pristupa drugim izvorima informacija. U svojoj nabavnoj politici, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek ne provodi cenzuru djela ni prema sadržaju, ni prema autoru. U ostvarivanju navedene misije Knjižnica uspostavlja i razvija odjele i službe putem kojih korisnicima pruža brojne usluge, a koje ujedno služe i kao jedan od pokazatelja smjernica za nabavu.

Usluge Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek:

- daje na korištenje knjižničnu građu u svojim prostorima
- posuđuje građu izvan Knjižnice
- obavlja međuknjižničnu posudbu u zemlji i inozemstvu
- pruža, unapređuje i razvija informacijske usluge
- pruža reprografske usluge na osnovi svojih zbirki
- pruža druge kulturne i edukacijske usluge u skladu sa svojom misijom
- omogućuje korištenje svojih prostora za studijski rad, poduku i kulturne priredbe i sl.
- osigurava prijateljsko, radno okruženje, koje podupire radnu atmosferu u kojoj se uči te individualni i grupni rad
- osigurava pristup određenim programima za podršku i poticanje ostvarenja ciljeva knjižnice, uključujući i stručno osoblje.

Izgradnja knjižničnog fonda dinamičan je proces koji se sastoji od stalnog priljeva nove građe, ali i od stalnog izlučivanja i otpisa neaktualne (zastarjele, uništene, otuđene ili oštećene). Nabava nove građe, kao i otpis neaktualne, nije proizvoljan čin nego se temelji na stručnim procjenama, a u skladu s važećim zakonima i propisima (Standardi za narodne knjižnice u RH, NN 58/99., Pravilnik o reviziji i otpisu knjižnične građe, NN 21/02., Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja knjižnične građe i usluga Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek). Nabavna politika Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek u

---

³ Ministarstvo kulture. Standardi za Narodne knjižnice u RH. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html> (2010-02-07)

skladu je s preporukama sljedećih dokumenata: UNESCO-a Manifesta za narodne knjižnice, Kopenhaške deklaracije o važnosti narodnih knjižnica u informacijskom društvu, IFLA-ih i UNESCO-ih smjernica za razvoj službi i usluga u narodnim knjižnicama, Izjave IFLA-ine Komisije za slobodu izražavanja i slobodan pristup informacijama Knjižnice i intelektualna sloboda te Zakona o knjižnicama (NN 105/97, NN 104/00) i Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (NN 58/99.).

Svrha smjernica za nabavu knjižnične građe, pomoć je knjižničarima u:

- nabavi
- smještaju
- čuvanju i zaštiti
- izlučivanju i otpisu

Načela pri izgradnji zbirke:

- odražavanje općeg prepoznatljivog informacijskog, obrazovnog, medijskog i kulturnog središta
- potpomaganje komunikacijskog i društvenog razvoja zajednice
- omogućavanje slobode, otvorenosti i dostupnosti zbirke
- kompatibilnost s virtualnim i hibridnim izvorima
- zadovoljavanje potreba studenata i znanstveno-nastavnog osoblja

Načini nabave građe:

- kupnja
- otkup Ministarstva kulture Republike Hrvatske
- obvezni primjerak Republike Hrvatske
- zamjena
- dar
- vlastita izdanja

Građa koja se nabavlja

- građa za odrasle (beletristika, stručna, referentna i znanstvena građa)
- građa za djecu (edukativne i zabavne slikovnice, lektire, priručnici i knjige za mlade)
- igračke i društvene igre
- strip
- periodika (novine i časopisi)
- audiovizualna građa i multimedijalna građa

- računalne igre
- elektronički izvori u fizičkom obliku (CD-ROM), te pristup on-line bazama podataka
- digitalizirani sadržaji zavičajne i baštinske tematike iz različitih područja

Kriteriji za nabavu građe:

- ugled autora i nakladnika
- interes korisnika
- prikladnost formata za korištenje u knjižnici
- prikladnost predmeta, stila, jezika i razine čitanja za ciljane korisnike
- jasnoća, točnost i logičnost predstavljanja
- način obrade teme
- kvaliteta prijevoda
- lektura, korektura
- fizičke karakteristike
- tehnički aspekti
- opremljenost djela bibliografskim podacima, kazalima i predgovorima
- relevantnost za korisnike zajednice
- upoznavanje s ljudskom i društvenom situacijom
- veza s postojećom zbirkom
- pozornost kritičara, recenzenata i javnosti
- financije
- učestalost korištenja zbirke
- relevantnost prema nastavnom i drugim obrazovnim programima

Izgradnja zbirke prema stvarnim i potencijalnim korisnicima

Osim sljedećih skupina korisnika po dobnoj i socijalnoj strukturi (predškolska djeca, djeca i mladi, studenti, zaposlenici, branitelji, socijalno ugroženi slojevi, osobe treće životne dobi), stvaraju se ili pak planiraju stvarati zbirke za sljedeće korisničke skupine: osobe s posebnim potrebama (slijepi i slabovidne osobe, osobe s poteškoćama u govoru i čitanju), nacionalne manjine, povratnike i iseljenike. Zbirke nastoje odgovoriti na stvarne obrazovne i kulturne potrebe lokalne zajednice, razvijati informacijsku pismenost te promicati čitanje, osobito kod djece i mladih. Nastoje se predvidjeti potencijalne potrebe korisnika, koje prate razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija

Više o uslugama za osobe s posebnim potrebama: <http://www.gskos.hr/?upit=sadrzaj&id=166>

Kriteriji za nabavu audiovizualne i multimedijske građe

IFLA-ine Smjernice za audiovizualnu i multimedijску građu u knjižnicama i srodnim ustanovama knjižnicama preporučuju izgradnju zbirke koja treba uključivati izvore na različitim medijima te ih „smatrati nužnom komponentom jedinstvene knjižnične usluge“. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek nastoji slijediti razvoj suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija te stoga pored tradicionalne tiskane građe važan dio zbirke čine i audiovizualna, multimedijška te elektronička građa. Nabava AV-građe u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek ovisi o procjeni profila korisnika, što znači da zbirka predstavlja raznoliki spektar glazbenih i filmskih izričaja te ukusa i interesa korisnika. Unatoč tome, nastojat će se nabavljati AV-građa koja ima neprolaznu umjetničku i obrazovnu vrijednost te nabavu glazbene građe efemerne vrijednosti svesti na što manji broj jedinica knjižnične građe. Isti kriteriji vrijede i za zvučne knjige, s većim naglaskom na nabavu djela obrazovnog karaktera. Multimedijška građa usmjerena je na samoobrazovanje korisnika.

Opći kriteriji

Slijede opći kriteriji na koje treba obratiti pozornost kod vrednovanja AV građe i multimedije:

- „potencijalni korisnici
- životni vijek medija
- cijena medija
- kvaliteta medija
- dostupnost
- sadržaj medija
- vrijednost medija
- prepoznatljivost među korisnicima
- jedinstvenost.“⁴

Potreba i uporaba

Drugi dio kriterija odnosi se na uporabu AV građe i multimedije. Potrebno je utvrditi odgovara li građa interesima i potrebama korisnika, je li im izvor uopće potreban te hoće li se koristiti za edukaciju, zabavu ili oboje. Građa treba odgovarati različitim standardima koji se na nju odnose. Slijede kriteriji koji se odnose na navedeno:

- „interesi korisnika
- svrha medija
- duljina
- pristup

---

⁴ Management: Collection Development: Selection Criteria, 2006. URL: <http://eduscapes.com/seeds/management/se12.html> (2009-02-12)

- standardi.⁵

Kvaliteta sadržaja

Sadržaj mora biti aktualan i ažuriran, zanimljiv i maštovit, dobro predstavljen, vrijedan čitanja, slušanja ili gledanja te primjeren korisnicima kojima je namijenjen. Ovo su kriteriji koji se odnose na sadržaj medija:

- „korisnici
- format
- autoritet kreatora
- autentičnost
- pouzdanost
- ažuriranost i relevantnost sadržaja
- vrijednost
- privlačnost
- originalnost sadržaja
- vokabular
- objektivnost
- priča
- izvedba
- organizacija
- mogućnost uređivanja
- posebne značajke
- specijalni dodaci.⁶

Više o audiovizualnoj zbirci: <http://www.gskos.hr/?upit=sadrzaj&id=113>

Fond Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek

Fond Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek obuhvaća svu knjižničnu građu za djecu i odrasle, a formira se na osnovi Standarda za narodne knjižnice u RH, prema profilu i zahtjevima korisnika, postojećih i potencijalnih. Prema Standardima za narodne knjižnice u RH, knjižni fond županijske narodne knjižnice treba imati:

- 45% znanstvene literature
- 35% beletristike (lijepa književnosti)
- 15% dječje literature

---

⁵ Management: Collection Development: Selection Criteria, 2006. URL: <http://eduscapes.com/seeds/management/se12.html> (2009-02-12)

⁶ Isto.

- 5% priručne literature (referentna literatura)

Gradska i sveučilišna knjižnice Osijek nastoji zadovoljiti zahtjeve društvene zajednice, odnosno korisnika za :

- tradicionalnom knjižničnom građom (stručnom i beletristikom)
- pristupom novim informacijama kao i novim informacijskim tehnologijama
- neknjižnom građom (audiovizualnom, elektroničkom, igračkama...)
- osigurati dostupnost građi i informacijama svim korisnicima
- sustavnom izgradnjom zavičajne zbirke
- doprinosom izgradnji knjižničarske struke
- popularizacijom čitanja s posebnim osvrtom na hrvatsku književnost

Iz fonda Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek kao posebne zbirke izdvojene su:

1. Medioteka

Medioteka Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek osnovana je kao zasebna zbirka audio i audiovizualne građe koja se korisnicima daje na korištenje izvan Knjižnice i u Knjižnici. Nabavom kvalitetne audio i audiovizualne te srodne građe, Knjižnica će posebnu pozornost posvećivati izgradnji i njegovanju kvalitetne glazbene, filmske i ostalih medijskih kultura.

Više o zbirci: <http://www.gskos.hr/?upit=sadrzaj&id=113>

2. Referentna zbirka: (prema Standardima 5% ukupnog fonda)

Za referentnu zbirku nabavljaju se: rječnici, enciklopedije, atlasi, priručnici, bibliografije, leksikoni.

3. Zavičajna zbirka Grada Osijeka „Mursiana“:

Zavičajna zbirka sistematski je prikupljena, obrađena i kao zasebna vrijednost organizirana kolekcija unutar knjižnice koja predstavlja građu za povijesni razvoj materijalne i duhovne kulture nekog područja. Zavičajna zbirka Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek prikuplja:

- publikacije objavljene na području Grada Osijeka ili Sveučilišta J. J. Strossmayera
- publikacije autora koji su rođeni ili su duže vrijeme djelovali na području Grada Osijeka ili Sveučilišta J. J. Strossmayera, a objavljene bilo gdje
- sve što je objavljeno o Gradu Osijeku, o njegovu stanovništvu ili o pojedincima, bez obzira na mjesto objavljivanja.
- službene publikacije lokalne samouprave.

4. American Corner Osijek

Američki kutak, kao donacija Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država, čini zasebnu zbirku knjižnične građe (knjižne, audiovizualne i elektroničke građe) na engleskom jeziku iz različitih područja, namijenjenu učenicima i studentima, korisnicima koji potječu s engleskog govornog područja, kao i svim drugim zainteresiranim korisnicima Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek.

Više o zbirci: <http://www.gskos.hr/~descap/?upit=sadrzaj&id=121>

5. BDI zbirka

BDI zbirka (**B**ibliotekarstvo-**D**okumentacija-**I**nformacija) zbirka je knjižnične građe s područja knjižničarstva, informacijskih i srodnih znanosti (muzeologija, arhivistika) namijenjena knjižničarima, studentima knjižničarstva i drugim stručnjacima s područja knjižničarstva i informacijskih znanosti, ali i svim zainteresiranim korisnicima Knjižnice. U sklopu Zbirke, sustavno od 80-ih godina 20. stoljeća, prikuplja se sva domaća stručna literatura s područja knjižničarstva i informacijskih znanosti, najznačajnija djela s područja arhivistike i muzeologije te značajna literatura na stranim jezicima, pretežno engleskom i njemačkom.

Više o zbirci: <http://www.gskos.hr/?upit=sadrzaj&id=182>

6. Obvezni primjerak RH

Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek, sukladno zakonskim propisima (Zakon o knjižnicama ([NN 105/97](#); [NN 5/98](#), [NN 69/09](#), [NN 104/00](#))), dostavlja se Obvezni primjerak Republike Hrvatske te, od 1961. godine, Knjižnica ima zadatak prikupljati, stručno obrađivati, čuvati i davati na korištenje sveukupnu građu (tiskovine, AV građu, elektroničku građu,...) koja dokumentira i iskazuje hrvatsko duhovno stvaralaštvo.

Više o zbirci: <http://www.gskos.hr/?upit=sadrzaj&id=183>

7. Zbirka magistarskih radova i doktorskih disertacija

Zbirka magistarskih radova i doktorskih disertacija okuplja magistarske radove i doktorske disertacije obranjene na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i na drugim sveučilištima u Republici Hrvatskoj.

Više o zbirci: <http://www.gskos.hr/?upit=sadrzaj&id=184>

8. Austrijska čitaonica

Austrijska čitaonica otvorena je za korisnike 1995. godine u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova Republike Austrije kao odsjek Studijske čitaonice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek sa ciljem osiguravanja dostupnosti knjigama i drugim izvorima informacija na njemačkom jeziku pripadnicima austrijske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj te potpore očuvanju, njegovanju i promicanju njihovih kulturnih i nacionalnih vrijednosti.

Više o zbirci: <http://www.gskos.hr/~descap/?upit=sadrzaj&id=120>

9. Odsjek periodike

Zbirkom periodike nastoji se zadovoljiti potreba korisnika za dnevnim informacijama, razonodom i zabavom, ali i upotpuniti pojedina stručna područja.

Više o zbirci: <http://www.gskos.hr/~descap/?upit=sadrzaj&id=119>

10. Legati

Zbirka Dr M.Polaka (religija, društvene znanosti); Zbirka V. Sonnenfelda (filozofija); Zbirka V. Hengla; Zbirka Pavle M. Rakoša

Vrednovanje knjižničnog fonda

Vrednovanje knjižničnog fonda važan je dio nabavne politike Knjižnice. Njime se nastoji poboljšati nabavu i ispraviti nedostatke postojećih zbirki. Kriteriji vrednovanja fonda jesu:

- Iskoristivost
- Kvaliteta
- Dostupnost
- Relevantnost
- Količina

Izlučivanje i otpis građe:

Iz knjižničnog fonda redovito se izlučuje i otpisuje:

- uništena građa
- izgubljena građa
- dotrajala građa
- zastarjela građa iz pojedinih znanstvenih područja
- neaktualna građa u više primjeraka za kojom je smanjen interes korisnika.

Pristup građi

Sva knjižnična građa dostupna je svim korisnicima. Osoblje Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek osigurava pomoć korisnicima pri izboru i traženju potrebne građe. Knjižnica sudjeluje u međuknjižničnoj posudbi kako bi osigurala građu koja fizički nije dostupna u samoj knjižnici.

Pristupom internetu osigurava se dostupnost elektroničkih izvora te se omogućuje pristup određenim online bazama podataka.

Zadaća je Smjernica za nabavu građe Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek kroz plansku i sustavnu nabavu, sukladnu procjeni o vrijednosti građe i korisničkim zahtjevima, osigurati:

- ponudu aktualnih tema i naslova,
- sadržaje i usluge za cjeloživotno učenje i stjecanje informacijske pismenosti,
- mjesto druženja, zabave i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena
- građu za znanstveno-istraživačke, nastavne i obrazovne potrebe studenata i znanstveno-nastavnog osoblja

Ovim se smjericama potvrđuje da Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek nabavlja građu iz svih područja, bez obzira na vjersku, političku, seksualnu ili drugu tematiku.